Intervence v oblasti senzomotoriky a laterality

Vizuální dovednost je schopnost rozpoznat podobnosti a rozdíly mezi předměty, tvary a znaky. Vizuální dovednosti jsou předpokladem pro čtení a matematickou představivost. Vizuální paměť je schopnost zapamatovat si viděné. Senzomotorika je schopnost pochopit, jaký je vztah člověka k předmětům v prostoru kolem něho, schopnost napodobovat tvary a vzory a později schopnost psát. Senzomotorika představuje součinnost vnímání a pohybu. Jedná se o soubor procesů, spojujících oblast receptorů a smyslového vnímání s oblastí motoriky. Podněty vnímané receptory vyvolávají motorický pohyb. Senzomotorické činnosti jsou tedy spjaté se všemi psychickými procesy. Podpora při vizuomotorických poruchách se většinou provádí individuálně na základě pedagogické diagnostiky. Zavádí se dílčí tréninkové postupy, na podporu koordinace oko-ruka a cvičení na jemnou motoriku očí (podrobněji viz Opatřilová, 2013).

Senzomotorická koordinace - vizuální dovednosti:

- je schopnost rozpoznat podobnosti a rozdíly mezi tvary, předměty, znaky
- jsou předpokladem pro čtení, psaní a matematickou představivost
- vizuální paměť je schopnost zapamatovat si viděné

Nejčastější projevy narušené vizuomotoriky:

- neschopnost udržet směr zraku k určitému bodu
- neschopnost pozorovat určitý předmět
- neschopnost zaměřit zrak na jeden předmět ze skupiny
- neschopnost postřehnout podrobnosti, detaily
- poruchy sledování pohybujících se předmětů
- poruchy zrakové analýzy a syntézy (jedinec obtížně analyzuje části obrázků a nezvládá syntézu)
- neschopnost práce v řádku, obtížný přechod z jednoho řádku na druhý

Intervence - dovednosti potřebné k psaní:

- pohyby očí zleva doprava (i leváci)
- „číst“ obrázkové příběhy zleva doprava
- počítání a řazení v řadě, dítě se dotýká prstem počítaného předmětu zleva doprava
- nácvik přecházení z konce řádku na začátek řádku níže, nepřeskakujeme (dokreslování do okýnek)
- koulení míčku, válečku po stole – oči fixují předmět
- ovládání psacího a kreslicího materiálu, nácvik úchopu

Edfeldtův test

- Zjišťuje připravenost ke čtení
- Zaměřen na schopnost rozlišovat zrcadlové tvary

© Dagmar Opatřilová. Materiál určený jako studijní opora.

Příklady cvičení na VD:

Podrobněji viz E- publikace: Grafomotorika a psaní u žáků s tělesným postižením

https://is.muni.cz/auth/elportal/?id=1173211

Lateralita:

Je přednostní užívání jednoho z párových orgánů hybných nebo smyslových. Rozlišujeme:
- lateralita tvarová (př. u obličeje)
- lateralita funkční (orgány, které pracují lépe)

Vývoj laterality

lze pozorovat dokonce už v 12-27 týdnu vývoje plodu, přibližná převaha jedné končetiny se začíná postupně projevovat kolem prvního roku, od čtvrtého roku začíná její vyhraňování naplno. Vyhraněnost by měla být dokončena při nástupem do školy. Rozlišená lateralita je důležitá již od narození, podle ní se strukturují řečová centra v mozku. Řečová centra se u 97 % praváků nacházejí v levé hemisféře, u leváků se nezřídka (asi v 30 %) nacházejí v obou hemisférách.

Typy laterality:

- Praváctví
- Levácttví
- Nevyhraněná laterality
- Překřížená lateralita
- Vynucená lateralita: hemiparéza, malformace, amputace, deformace, plegie ad.

Ambidextrie

je stejně dokonalá obratnost pravé i levé ruky, z hlediska dimenzí laterality se jedná i o stejně dokonalou obratnost nohy či oka, Jedná se o vrozenou dispozici, k jejímuž rozvinutí dochází v drtivé většině případů u leváků. Mezi známé ambidextry patří Leonardo da Vinci nebo Michelangelo.

Diagnostika laterality
MATĚJČEK, Zdeněk; ŽLAB, Zdeněk. Zkouška laterality. Psychodiagnostika, Bratislava, 1972.

Otázka a úkoly:

1. Vymezte pojem senzomotorika a uveďte její charakteristiku.
2. Samostatně dostudujte příklady cvičení na vizuální dovednosti (https://is.muni.cz/auth/elportal/?id=1173211)
3. Vymezte pojem lateralita a charakterizujte její vývoj.
4. Charakterizujte typy laterality a jejich projevy na konkrétním příkladu.
5. Co je to ambidextrie a jak se projevuje?

© Dagmar Opatřilová. Materiál určený jako studijní opora.

Literatura:

Opatřilová, D. (2018) Simulační techniky somatopedické a intervence. https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1573

Opatřilová, D. (2014) Grafomotorika a psaní u žáků s tělesným postižením

https://is.muni.cz/auth/elportal/?id=1173211

© Dagmar Opatřilová. Materiál určený jako studijní opora.